

Inför Herrens altare /

Toffteen, Olof A.,

H 73 J (Br)

737

Teol.
Prakt.
(Bst.)

I.

INFÖR

HERRENS ALTARE

AF

²⁰⁸
O. A. TOFFTEEN.

Copyright, 1892, by the author.

BEQVIRERAS HOS FÖRFATTAREN,
1525 EAST EIGHTEENTH ST., MINNEAPOLIS, MINNESOTA.

I. HERRENS ORD.

Mer än 3000 år hafva förflutit se'n gudsmannen Moses upptecknade de första böckerna i den heliga urkund, som fått det uttrycksfulla namnet Bibeln, det är Boken, eller böckerna i alla egentligaste mening. Snart hafva 2000 år försvunnit i evighetens sköte sedan samma boks siste författare lades till hvila. Förändringar på alla lifvets och kyrkans områden hafva under tiden försiggått ända till det oändliga. Men Bibeln har bibehållit sin prägel, står ännu i sina väsentliga delar oförändrad, och har vunnit under tidernas lopp allt mer det erkännandet att vara icke blott den förnämsta af alla böcker utan äfven medelpunkten för hela den civiliserade världen. Otaliga hafva de försök varit, som velat bortstöta Bibeln från sitt heliga rum, hån och förakt, den bildade otron, den guds-förnekande vetenskapen, okunnighet och vidskepelse, afguderiet och hedendomen, allt hvad som funnits af kristendomsfiendtlighet har samarbetat att omintetgöra den och förhindra dess heliga uppgift att vara mensklighetens lärarinna i lifvets, tidens och evighetens viktigaste frågor. Hon har varit vuxen sitt kall. Den har för hvarje år blifvit allt mera känd, allt mera älskad och beundrad, och snart finnes ej ett land på jordens yta, dit icke Herrens skrifna ord blifvit fördt. Den har derföre ock, i motsats till alla andra böcker, blifvit ansedd för gudomlig, icke blott till sitt innehåll, utan äfven till sitt ursprung, och blifvit tillerkänd domare-auktoritet ej blott i kyrkliga och kristendomsfrågor, utan äfven i rent vetenskapliga och historiska ämnen, som den kommit att behandla.

Hvarje kristen borde då jubla och tacka Gud för en sådan Bibel, och säkert är att det högsta lof som höjes från denna jord är derför just för egandet af detta tillförlitliga vittnesbörd; ett vittne som helt besvarar kyrkans, familjens och den enskilda själens olika spörsmål.

Kungl. biblioteket

0 0000 000030386

Dock måste vi bekänna, att mycket fattas innan kristenheten förverkligat och helt fattat innehållet af dessa dyrbara sanningar. Kyrkohistorien skildaar så dystert de många strider, som förts för och emot Bibelns läror och sanningar. I fven vår tid och vårt folk har fått bevitna sådana strider, kanske alfvarligare än någonsin, en strid så månghöfdad, att mången betviflat, att kyrkans Herre mera vårdar sig om sin brud. Dock har ej kyrkan förlorat derpå; tvärtom skall hon gå renad ur elden och tacka Öfverherden för agan och tillrättavisningen. Ej heller har Bibeln förlorat derpå: den har aldrig varit så flitigt läst och undersökt af lärd och olärd som i vår tid.

Men det sorgligaste af allt som dessa lärostrider medfört är, att medan de kristna stridt om vissa läropunkter, skiljt sig från hvarandra, hatat och bekämpat hvarandra, så hafva de glömt den stiftelse, för hvilken dessa läror voro afsedda, jag menar kyrkan, stiftad af Herren Jesus och grundad genom Hans apostlar. Särskildt har detta varit fallet med de af vårt folk, som kommit till detta land, hvarest ingen svensk kyrka funnits att mottaga dem, Det har därför gått lätt för sektväsendet att under lärostridernas hetta få vårt folk glömma kyrkans allmänna, dyra lära och vidhänga någon af den eller den sekten särskildt omhuldad och försvarad läropunkt. De kristna hafva söndrat sig i oräkneliga sekteriska grupper, hvar och en bidragande att öka virrvarret af åsigter, läror och religiösa spetsfundigheter. Således har Augustana-synodens sekt söndrat sig från kyrkan och upptagit en enda läropunkt, FÖRSONINGEN, till sitt stridsämne, samt några af de tyska luteranernas säregna religiösa åsigter. Missionsvännerna hafva skiljt sig från kyrkan för läran om rena församlingar; baptisterna för läran om dopet; methodisterna för läran om väckelsen och helgelsen; sjunde dags adventisterna för läran om sabbathens hållande; presbyterianerna för läran om nådevalet. Alla tyckas de hafva glömt att öfver de olika lärorna och åsigterna står kyrkan, instiftad af Herren Jesus och grundad på det af apostlarne upprättade prest embetet. Att detta är sanning bevisas redan deraf, att så många af vårt folk tröttnat på sektväsendet och längta tillbaka till den gamla moderkyrkan, en kyrka som ej har till uppgift att egga folk till strid för en eller annan dogm utan en kyrka, som, grundad på Jesu död och uppstån-

delse, stält sig öfver de olika lärorna och har till sin uppgift att föra själar till Himmelen. En sådan kyrka är Herrens, ty hon är bygd enligt HANS föreskrift, ej efter olika människors tycken och åsikter, dikterade af stundens ingifvelser. Men denna sanning bevisas ännu bättre och vinnes i styrka genom bibelns egna vittnesbörd. Hela bibeln är full af föreskrifter och lärdomar härutinnan, hvilka kyrkohistorien visar att kyrkan fattat och använt under alla tider från första pingstdagen intill nu. Som vi äro på det lifligaste öfvertygade om att Amerikas svenskar göra väl i att besinna detta, medan de ännu ega något minne af den gamla sockenkyrkan i Sverige, vilja vi i följande afhandling hänvisa läsaren till några af bibelns och kyrkohistoriens vittnesbörd härutinnan. Först vilja vi då tala om kyrkan.

II. HERRENS KYRKA.

Kyrkan i sin högsta och största mening började att existera på den första Pingstdagen. Kristus hade blifvit "gjord fullkommen" i sin menckliga natur genom sin "lidande lydriad"; han hade återlöst eller friköpt världen från syndens bojar genom lösepenningen af sin död. Han förde menniskans natur till himmelen, att "HAN SKULLE VARA DEN FÖRSTFÖDDE BLAND MÅNGA BRÖDER;" Han hade tagit sin plats som öfversteprest i den nya förvaltningen, och från honom skulle en andlig kraft och auktoritet flöda; Han hade mottagit "GÅFVOR FÖR MENNISKAN" från sin Faders händer, och på Pingstdagen sände Han den Helige Ande att börja arbetet att frälsa menniskor med det nya förbundets medel. Den samme dagen började apostlarne det arbete, hvilket Kristus hade befalt dem att företaga, då Han sade: "GÅN UT I HELA VERLDEN OCH PREDIKEN EVANGELEUM FÖR HELA SKAPELSEN," och med afseende derpå hade Han gifvit dem många föreskrifter både för och efter sin uppståndelse; för detta verk hade Han lofvat sin beständiga närvaro, då Han sade: "Se, Jag är när eder alla dagar intill verdens ända;" och därför hade Han bjudit dem i sina sista ord att "bida Fadrens löfte tills de blefvo begåfvade med kraft från höjden."

Den utlofvade "kraften från höjden" kom till apostlarne

med de yttre tecknen af ETT DÅN LIK ETT MÅKTIGT VÄDER
 OCH TUNGOR AF ELD SOM STANNANDE ÖFVER ENHVAR AF DEM.
 Före detta hade de blifvit ordinerade af den Store Öfver-
 stepresten till sitt embete såsom apostlar, eller Guds om-
 betrodde sändebud, men nu bletvo de inspirerade likt de
 gamla profeterna.

Med detta uppdrag, och begåfvade med kraft att utföra
 uppdraget, började apostlarne sin verksamhet, och Apostla
 Gerningarne förtälja, huru första församlingen grundades:
 Först döpte apostlarne 3,000; sedan, ännu flera; så blef
 församlingen för stor att af dem ensamt skötas och så till-
 sattes diakoner, SOM AF APOSTLARNE INVIGDES genom bön
 och händers påläggning, och således erhöilo en del af de
 särskilda gåfvor och krafter som blifvit apostlarne sär-
 skildt förlånade; derefter säges det, att de lade händerna
 på dem som blifvit döpta, såsom fallet var med dem i Sa-
 marien hvilka döpts af diakonen Filippus; denna aktmot-
 svarar således vår konfirmation, som då utfördes af apost-
 larne. Derefter, när församlingen vidare utvecklades, af-
 skilde och invigde apostlarne presbyterer, eller prester,
 som sknlle leda gudstjensterna och tjena vid nattvarden;
 äfven detta utfördes af apostlarne med bön och händers
 påläggning. Slutligen, när apostlarne sågo både att ar-
 betet blef för stort att kunna handhafva hela öfversynin-
 gen och de sjelfva nalkades sitt slut, invigde de heligemän
 till sina efterträdare, att mottaga den dem förlänta aposto-
 liska kraften; men i stället för att kalla dem apostlar, så
 kallades dessa för biskopar, eller öfversyningsmän, för att
 skilja dem från sjelfva apostlarne, hvilka äfven utom bi-
 skopsembetet egde förmågan att uträtta underverk. Äfven
 biskoparne invigdes genom bön och händers påläggning
 för att förmedla öfverflyttandet af den hos apostlarne inne-
 boende kraften. Petrus hade invigt Jacob den Rättfärdige
 till biskop i Jerusalem, och han är vorden kristenhetens
 förste biskop. Paulus hade invigt Timoteus och Titus,
 Johannes hade invigt de sju församlingsänglarne, omtalade
 i Uppenbarelseboken. Så var då kyrkan grundlagd, och
 sådan hon var under Petrus och Paulus och, Johannes led-
 ning, så är den historiska kyrkan ännu i denna dag. Och
 sådan måste kyrkan alltid förblifva, och det är med afse-
 ende derpå vi bekänna i tredje trosartikeln: Jag tror på
 EN HELIG, ALLMÄNNELIG KYRKA; men orden EN KYRKA för-

utsätta, att kyrkan har en enda grundval, som är Jesus Kristus; för det andra, att hon har en enda tro: "DET ÄR EN HERRE OCH EN TRO," och "DEN TRO SOM EN GÅNG ÖFVERLEMNATS ÅT DE HELIGA;" för det tredje, är kyrkan en, emedan hennes medlemmar hafva samma sakrament, som äro tecknen och kännemärken på, att det är Guds folk; för det fjerde är kyrkan en, emedan hon har hoppets enhet, ty hennes medlemmar äro KALLADE TILL ETT ENDA DERAS KALLELSES HOPP; för det femte är kyrkan en genom enheten af kärlek, ty säger Jesus, "DERPÅ SKOLA ALLA MENNISKOR VETA ATT I ÄREN MINA LÄRJUNGAR, OM I ÄLSKEN INBÖRDES;" slutligen är kyrkan en genom enheten af disciplin och styrelse, hvarigenom samme Kristus herskar ibland och uti dem alla.

Hvar nu en kristen verksamhet är, som saknar dessa nödvändiga kännetecken, och som vi sett den första kyrkan hade, en sådan verksamhet kan aldrig kallas kyrka, huru välsignelserik den än månne vara; Kristus instiftade aldrig mer än en kyrka och denna kyrka har genom apostlarna och deras efterträdare, biskoparne, öfverlemnats åt oss. Jesus sade: "Såsom Fadern sändt mig, så sänder jag ock eder," med uppdraget att sända andra, och denna apostoliska sändning måste finnas, för att kunna vara inom Kristi ena, allmänneliga kyrka. Kyrkan i Sverige är sådan, ty hennes biskopar hafva i historisk fortvaro mottagit sina embeten från andra biskopar och dessa från andra och så vidare ända tillbaka till apostlarna Petrus och Johannes. Den biskopliga kyrkan i detta land är ock en historisk fortsättning af den apostoliska kyrkan, och hennes biskopar hafva sändts och invigts på samma canoniska sätt. Så är ock kyrkan i England, Danmark, Finland, Armenien, Ethiopien, Egypten samt flera andra kyrkor, hvars historia går klart tillbaka till apostlarnes tid. Denna kyrka kan väl under tidernas lopp hafva misstagit sig både i lärobegrepp och gudstjenstordning, och då blir en reformation nödig, såsom den af Luther i svenska kyrkan, men kyrkan bär alltjemt inseglet af en Herren Jesu stiftelse. Skilnaden mellan den apostoliska kyrkan och sekterna är ock den, att då den förra har en historia som börjar med Mästaren, så hafva samfundet en historia som sträcker sig till någon märkvärdig man såsom grundare af den eller den sekten. Derjemte har den apostoliska kyr-

kan varit en vårdare af alla de skatter hon fått mottaga både från det judiska templet, hvars fortsättning hon i en viss mening är, äfvensom hvad hon fått arfva från Mästaren själf, hvilken särskildt under tiden mellan uppståndelsen och himmelfärden lärde sina apostlar uti allt som angick hans kyrka; desslikes har kyrkan mottagit i sin vård de dyrbara minnena af sina martyrer, biskopar och andra heliga män, hvilkas minne alltid varit dyrbart för kyrkans barn. Hvad kyrkan särskildt varit mån att iakttaga och vårda, är Herrens helgedom eller templen för gudstjensten och deras inredning.

III. HERRENS TEMPEL.

Ehuru det är sannt att Gud är allestädes närvarande och Han själf har sagt genom Esaias: "HIMLEN ÄR MIN TRON OCH JORDEN ÄR MIN FOTAPALL," och genom St. Stephanus: "DEN HÖGSTE BOR ICKE I TEMPEL GJORDA MED HÄNDER," likväl veta vi att tabernaklet var byggt af Moses på Guds klara befallning, och att Salomos tempel var blott den permanenta reproduceringen af öknens tält för den Allsmåktiges närvaro. Vi tro därför att det behagar den Allsmåktige, att begränsa sin närvaro såsom föremål för tillbedjan till särskilda platser, och att Han der uppenbarar densåsom ingenstädes annars. Detta har Herren äfven tillkännagifvit genom orden: "hvar två eller tre äro församlade I MITT NAMN, der är jag midt ibland dem." Men orden: "I MITT NAMN" eller "i Guds namn" begagnar skriften att uttrycka "med auktoritet, bemyndigande och befallning af mig eller af Gud," såsom vi äfven säga att ett sändebud handlar i sin Herskares namn. Derföre måste vår Herres ord fattas såsom begränsande sin närvaro till föremål för den Kristna gudstjensten, när de församlas, som möta enligt det system, hvilket sanctionerats och helgats af Hans auktoritet och handla i Hans namn. Vår gudstjenst förbinder sig derfor med ett prestembete. förordnad af Herren själf, men också med ett tempel byggt enligt Herrens befallning och föreskrift. Det är om detta senare vi nu vilja tala.

I 2 Mos. 25 kap. läsa vi: "och Herren talade till Moses

och sade: säg till Israels barn, att de sammanskjuta gåfvor åt mig! Af hvar och en som af sitt hjerta drifves der-till skolen I mottaga gåfvor till mig. . . Och de skola göra mig en helgedom, att jag må bo ibland dem. Och tabernaklet och allt dess tillbehör skolen I göra eftet den förebild, som jag vill visa dig." Derefter visade Herren för Moses ett mönster, hvarefter han skulle bygga, samt gaf honom noga föreskrifter, huru han skulle förfärdiga till och med enskildheterna af detsamma. Och Moses bygde det: ytterst var en förgård; der stod bränneofferaltaret och tvättekaret; innanför förgården var sjelfva tabernaklet, som var deladt i två delar: det heliga med rökofferaltaret, sjuarmade ljusstaken och skådebrödsbordet, samt det allra heligaste med arken, nådastolen, lagens taflo, keruberna och ljusskyn med Herrens Närvaro. När Salomo sedan byggde templet följde han till alla delar samma mönster, ehuru han gjorde det ännu praktfullare. När Hezekiel i profetisk hänryckning skådade in i framtiden och såg det tempel, som Guds folk en gång skulle få att fira gudstjenst uti, så var detta bygd efter samma mönster. Templet på Jesu tid var äfven bygd på samma sätt, och detta kallade Han, vår store Öfversteprest och Biskop, för "SIN FADERS HUS," lärde der, predikade der och nitälskade för dess renhet och helighet. Dit gingo apostlarne och de första kristna och firade sin gudstjenst efter det nya förbundets upprättande, och Paulus, hedningarnes och frihetens apostel, gick sjelf dit och offrade, då han sista gången besökte Jerusalem. När sedan St. Johannes från Patmos klippor skådar in i evigheten och ser det templet, der alla de igenköpta och hemförda en gång skola tillbedja, så framgår af hans skildring alldeles tydligt, att Templet i Himmelen hade samma form, ty det säges att der var intet tempel i himmelen, men hela himmelen motsvarande ett enda stort tempel med tron, nådastol etc. Den apostoliska kyrkan och vår moderkyrka har äfven alltid haft denna form; detta har legat inbegripet i ordets begrepp. Således hafva vi ett altare och dess afdelning, motsvarande det Allra heligaste; nådastolen med försoningsblodet motsvaras af vårt altarbord med sakramentet af Jesu lekamen och blod; lagens taflo återfinnas i vår bibel, och keruberna motsvaras af symbolerna i våra altartaflo. Herrens närvaro är på nytestamentligt sätt gifven och försäkrad

genom Altarets apostoliska invigning. Det heliga i det forna templet motsvaras af koret i våra kyrkor. Rökoffret motsvaras af korsången, bönerna och predikningen. Äfven vi begagna ljusen och ljusastakarne vid altaret och på predikstolen såsom symbolen af Upplysningens nådeverk, och påminnelsen om Jesus såsom det sanna ljuset. Kyrkans skepp motsvarar förgården; Jesu tillfyllestgörande försöring är vårt brännofferaltare, hvares nytta vi särskildt motaga vid syndabekännelsen, aflösningen och trosbekännelsen.

Sådan är den kyrka vi varit vana vid från barndomen, den historiska kyrkan. Dess altaren stå ännu i Kyrkans förgrund och ingifva den inträdande vördnad och heliga känslor. Huru helt annorlunda är det med de allra flesta svenska kyrkor i detta land, der man synts bemöda sig på allt sätt att i stället för att efterlikna templet och den historiska kyrkan, frambringa afbildningar af den romerska amphiteatern och ersätta altaret med en vacker orgel eller en talarestol för den moderna tidens andlige talare.

Betänker man härtill, att kyrkan är platsen för Guds omödelbara Närvaro, så är det helt naturligt att hvarje sådant tempel är byggt så dyrbart och så skönt, att hvarje människa måtte få det intrycket, att detta är den Hårlige och majestätlige Gudens tempel, dit människan, om hon har hjerta och sinne för Herren och Hans tempel, bör gifva af sitt öfverflöd och tionde af sin förtjenst.

IV. HERRENS TJENARE.

Från betraktandet af Herrens kyrka och tempel, komma vi till besinnandet af de tjenare, Herren satt att sköta altar tjensten i Hans tempel. Detta kallas presteembetet, hvarmed vi mena personer, afskiljda såsom Guds sändebud till människorna och människornas sändebud till Gud.

Det judiska preste- och läroembetet innefattade två klasser: profeter och prester, men båda embetena kunde innehafvas af samma person såsom fallet var med Samuel och Elijah. Profeterna skulle "TALA HERRENS ORD" och prestererna skulle offra offer åt Gud på folkets vägnar. Detta presterskap hade tre skilda embeten: öfverstepresten, pre-

sterna och leviterna. Den förste öfverste presten var Aron, och han invigdes af Moses, gamla förbundets medlare, hvars ansigte sken af helighet, sedan han hade talat på berget med Herren. Öfverstepreste embetet gick i arf till Arons söner och deras efterkommande och en obruten arfsföljd var derigenom förvarad åt dem. Invigningen skedde af öfverste presten medan han lefde och bestod i smörjelse (motsvarande vår bön) och händers påläggande. De öfriga embetena kunde blott innehafvas af Levis stam, och både prester och leviter invigdes genom smörjelse och handpåläggning af öfverstepresten.

Det nya presteembetet är förordnadt af Kristus och uppriktadt af apostlarna; äfven detta är trefaldigt: Biskop, prest och diakon. Invigningen sker på samma sätt genom bön, som är Andens smörjelse i Nya Testamentet, och händers påläggningen af biskopen, som sjelf har mottagit genom det nya tystamentets fullkomligare och andligare förvaltning sin kraft och myndighet från Kyrkans Högste öfverste prest och alla själars öfverbiskop. Tydligt är, att om Herren har menat att hafva ett prestembete i sin kyrka, — och detta bestyrker både bibeln och kyrkohistorien, — så måste det vara ett embete, helgadt och afskiljdt för hans kyrka och förvaradt för henne, ett embete som ingen af sig sjelf kan påtaga sig, utan som måste medelas af Herrens ekonomiförvaltare inom hans synliga kyrka. Derföre är ett prestadöme eller en prest, hvilken lära och åsigt den än förfäktar, ingen prest utan blott lekman, sålänge han ej förordnats af dem, åt hvilka Herren historiskt och apostoliskt öfverlemnadt detta uppdrag. Härmed förnekas ej välsignelsen af lekmännens lärarekall, ty kyrkan har ju alltid haft och varit uppbygd med hjälp af lekmannapredikanter och vår gudstjenstordning och Mose bön förutsätter en önskan att allt folket måtte vara skicklige att lära. Men, det är en himmelsvid skilnad emellan profet och prest, emellan en "lärare" eller lekmannapredikant och en prest vid Herrens altare. Och ehuru ofta i gamla landet hördes klagan öfver döda prester, så tordes svenska folket här, som måst andligen näras af lekmannapredikanter, snart hafva funnit den stora skilnaden emellan presteembete och lekmannaverksamhet, och det sedliga inflytande båda hafva på ett folk. Emellertid är ej lekmannaverksamheten i och för sig bibelstridig eller

emot kyrkans bruk, utan tvärtom gillar bibeln den och kyrkan har omhuldat densamma, naturligtvis till det om lång och i den riktning, som Guds ord och kyrkan vitsorda. Och vi hafva sjelfva varit vittnen till huru en vidsträckt lekmannaverksamhet både i Sverige och bland svenskarne här verkat till godo, ehuru det måste djupt beklagas att denna verksamhet skiljt sig från kyrkan och predikanterna inbillat sig ega presterlig myndighet och kraft och dermed förvändt mångas sinnen.

Detta torde ännu klarare inses, när vi betrakta de pligter och göromål, som blifvit anförtrödda prestembetet. Det gammal testamentliga presteembetet hade sig ålagdt att på föreskrifvet sätt förrätta följande trenne sysslor: offra för folket, bedja för folket, välsigna folket och ingen hade rättighet att vid undvikande af dödsstraff utföra detta, förrän de blifvit canoniskt invigad till detta embete. Vi veta ock, att Jesu Kristi öfverstepresterliga embete innefattade dessa tre sysslor: han offrade sig sjelf för folket och bar derfor fram ett evigt offer, som alltid gäller; han bad sin öfversteprestliga förbön för folket, och han fortsätter ännu på Fadrens Högra hand att mana godt för oss med evig bön; han välsignade ock folket, som är hans församling, då han invigde apostlarne till deras kall såsom kyrkans grundval och hvarifrån kyrkans medlemmar sedan skulle hemta all den välsignelse, som Herren lemnat åt sin kyrka, ty så sade Jesus vid denna högtidliga invigningsakt: "All makt i himmelen och på jorden är mig gifven." Derpå BLÄSTE HAN på dem sin ande och sade till dem: Taggen den Helige Ande; Hvilka I förlåten synderna, dem äro de förlåtna, och hvilka i behållen synderna, dem äro de behållna." Det är en märkvärdighet här, som ej torde förbises, att Jesus Kristus, som är det skapande ordet, lifvets källa, frambragte det första menniskolifvet genom att INBLÅSA sin ande i den formade materien, och detta menniskolif upphålles genom arftlighet, och ej på annat sätt: så har ock samma ord, Jesus Kristus, frambragt det andra högre och andliga lifvet i sin kyrka genom att blåsa sin Ande på Kyrkans förste män och detta kyrkans lif har sedan fortplantats 1850 år på samma sätt genom arf från apostlarne; sådan var ock det gammal testamentliga presterskapets beskickning och begåfning såsom vi förut sett. Genom denna Jesu invigning af apostlarne gafs

dem först makt att förlåta synder, det är att efter aflagd syndabekännelse meddela aflösning; vidare att bedja för folket dels Herrens bön, som Han sjelf lärt oss, dels och med församlingen offra bot-, bön-, tack- och loffer, och främst af dessa böner står då Litanian, som bads redan af apostlarne nästan hel och hållen med samma ord som vi ännu bedja densamma. Slutligen hafva vi välsignelsen, hvarmed presten tillsäger och meddelar folket Guds välsignelse. I den heliga nattvarden äro dessa gåfvor sammanfattade och till största möjliga utsträckning meddelade, hvadan nattvarden särskildt framför allting annat är en presterlig förrättning. Dess elementer, bröd och vin, måste konsekreras af en invigd prest för att dessa elementer skola kunna meddela, hvad vi i den lutherska läran påstå nemligen Jesu lekamen och blod i med och under annammandet af brödet och vinet. De flesta sekterna påstå derför ock, att nattvarden är blott en åminnelsefest af Jesu död, eller en kärleksfest (agape), och då är man ärlig, ty de kunna ju icke inviga brödet och vinet, hafva aldrig fått det uppdraget eller makten; men att Augustana synodens predikanter, som de allra flesta äro blott lekmanapredikanter djerfts påstå att de kunna inviga elementerna, och kunnat få svenska kyrkans folk i detta land att tro detta, det är både högst märkvärdigt och djupt sorgligt.

Är detta prestembete af så hög och helig natur med uppgift att fylla så stora ändamål, och är presten Guds fullmaktigade sändebud till folket, då höfves det ock att presten har en skrud, som skiljer honom från allt folket, och som äfven påminner, om att presten är den Härlige, höge och Majestätlige Gudens tjänare. Bibeln lennar oss icke i okunnighet uti detta. Liksom Gud är ett skinnande ljus, Herren Jesus står hemma klädd i ljusets hvita mantel, alla änglar beskrivas hafva sida hvita kläder, och Johannes såg de igenköpta på Zions berg stå i rentvagna hvita kläder, så har ock Herren Jehova sjelf befalt att hans tjerare, när de stå inför honom i Helgedomen och vid altaret, skola vara iklädda de hvita prestekläderna med gyllne mantel, sinnebilderna af oskuld och den eviga rikedom. I 2 Mose bok 28 kap. hafva vi en utförlig beskrifning på preste-skruden och beskrifningen slutar med de besinningsvärda orden: "OCH ARON OCH HANS SÖNER (d v. presterne) SKOLA HAFVA DEM PÅ SIG NÄR DE GÅ IN I FÖR-

SAMLINGSHYDDAN ELLER TRÄDA FRAM FÖR ATT GÖRA TJENST I HELGEDOMEN, ATT DE ICKE MÅ ÅDRAGA SIG SKULD OCH DÖ (d. v. s. andlig död). EN EVÄRDIG STADGA VARE DETTA FÖR HONOM OCH HANS SÅD EFTER HONOM!" Liksom Gud aldrig gifvit mer än ett mönster för tempelbyggnad, och detta aldrig ändrats eller återkallats, så har icke heller denna lag af Herren ändrats eller återkallats; tvärtom säger Jesus att han icke var kommen att upplösa lagen eller profeterna utan att fullborda dem, och med lagen i nya testamentets språkbruk menas alltid Moses fem böcker, och således har Jesus äfven godkänt denna förordning. Men den är icke blott godkänd utan Herren Gud säger att detta skall vara en EVÄRDIG stadga för presterna och kan således icke upphävas, när Jesus och apostlarne ej fullkomnat det med något högre. Äfven här visar kyrkan sin trohet emot Herren och hans ord, ty då alla sekter bortkastat prestdrägten har den apostoliska kyrkan alltjemt från apostlarnes dagar haft den bibliska skruden: den hvita eller messkjortan och messhaken vid gudstjänster af tack och lof, samt sorgdrägten eller prestkappa och krage vid bot- och böne-gudstjänster. Denna skrud är gifven presterna till ära och prydnad inför Herren, ty det är Honom de tjena och Hans ord de skola följa. Mätte vårt folk besinna hvad de förlorat i detta land i sina församlingar!

V. HERRENS GUDSTJENST.

Sedan vi betraktat Herrens ord, Herrens kyrka, Herrens helgedom och Herrens tjänare, är öfvergången naturlig att betrakta Herrens gudstjänst.

Principen eller teorien för en sådan gudstjänst måste sökas i den Heliga Skrift, som är den stora källan för auktoritet i sådana saker, och genomgå vi Skriften, skoia vi der finna fyra framställningar af gudstjänst, som Herren har godkänt, och som derföre borde tjena oss till mönster i vår gudstjänst: 1) Patriarkernas gudstjänst; 2) den gudomligt förordnade gudstjänsten; 3) änglarnes guds tjänst i himmelen, och 4) den uppenbarelse af den himmelska gudstjänsten af Kristus och hans hemförda brud som Johannes fick se från Patmos

Det patriarkaliska systemet för gudstjenst synes hafva bestått uteslutande i offer, hvilket var centralpelaren för all gudstjenst från fallets dag till Jesu försoningsoffer, och vi veta, att detta behagade Herren sjelf, att folket bygde altaren och offrade derpå åt honom, och de allra första offren, såsom Kains och Abels, omtalas såsom en naturlig sak och vanligt sätt att nalkas, tillbedja ock ära Gud.

Det judiska systemet för gudstjensten instiftades genom direkt uppenbarelse af Gud för Moses på Sinai berg. I detta likasom i det patriarkaliska systemet innehade offren sin framstående plats; ett lam fördes morgon och afton till altaret att offras; på vissa dagar offrades äfven andra djur, samt oblodiga offer, såsom ris, bröd, kryddor, etc. Förenad med detta system af dagliga- och andra offer, var äfven ett system af beständig lofsång. Psalmer, sådana som Moses sång, Deborahs och Baraks sånger, Davids och andra psalmsångares psalmer, sjöngos af leviterna, som voro sångare, klädda i hvita byssus kläder, ackompanjerade af cymbaler, psaltare, harpor och trumpeter. En sådan ceremoni gudstjenst i sin mest storslagna form beskrifves i 2 Krön. bok. 5:te kap., och i en mindre utstyrd form firades den för hvarje dag.

Enskilda syner af änglagudstjenst, som firas i Guds omedelbara och synliga närvaro gifves oss af profeten Esaias, då han berättar huru han såg Herren i sin härlighet och hörde seraferna sjunga vexelvis den sång, som kyrkan från okända tider begagnat både vid sin högmessa och i nattvarden: "HELIG, HELIG, HVLLIG, HERRE GUD ALLSMÄKTIGE," etc. Likaså berättar evangelisterna om en ängla gudstjenst vid Jesu födelse, när en mängd af den himmelska härskaran hördes af herdarne sjunga den andra lofsången hvilken bildar en så viktig del af vår högmessa och nattvard: "Ära vare Gud i höjden. Frid på jorden, menniskorna en god vilja."

Af liknande art var gudstjensten som St. Johannes åsåg och hörde, då en dörr öppnades i himmelen, "att kyrkan måste taga ett mönster från dess heliga verk." De tjugo-fyra presbytererna (det är det ord hvarifrån vårt ord prest kommer) dyrkade honom som lever i evighet, med hymnen: Vår Herre Gud, du är värdig att taga pris och ära och magt, ty du har skapat allt och för din viljas skull var det till och vardt skapat (Upp. 4: 11) Då togo

många änglar upp presbyterernas sång och sjöngo: "Lammet, som är slagadt, det är värdigt att taga makt och rikedom och visdom och starkhet, pris och ära och lof" (Upp. 5: 12). Och alla änglarne stodo omkring tronen och omkring de äldste och de fyra djuren och nedföllu på sina ansigten inför tronen och tillbåde Gud och sade: Amen, lof och ära och vishet och tacksägelse och pris och magt och starkhet tillkomme vår Gud i evigheters evighet! Amen." (Upp. 7: 11, 12). "Starka röster i himmelen," utropade; "verldens rike har blifvit vår Herres och Hans smordes, och han skall regera i evigheters evighet." (Upp. 11: 15). Och i lydriad för rösten som kom från tronen: "Prisen vår Gud, alla I hans tjenare, och frukten honom, både små och stora," så instämde den stora skaran af frälsta själar i en väldig kör, hvars ljud var såsom dånet af många vatten och såsom dånet af mäktig åska, sågande Halleluja; ty Herren Gud Allsmäktig herskar." (Upp. 19: 5.)

Från dessa exempel ur skriften kunna vi ej misstaga oss att gamla förbundets system var ett offer system med lof och pris tillagdt i tempel-tjensten, och att det himmelska systemet är ett af lof och pris kring det slagtrade och lefvande gjorda offerlammet. Detta ideal af gudstjenst gifver oss således nyckeln till en sann gudstjenst ordning grundad på uppenbarade gudomliga principer. Ty det måste ihågkommas, att dyrkandet af Gud Allsmäktig framställes såsom ett offer i Närvaron af Gud sjelf, till hvars ära det är afsedt. Härigenom förklaras ock många af våra formaliteter och ceremonier som annars skulle synas främmande och meningslösa.

Vår gudstjenst blifver härigenom en helt och hållet biblisk gudstjenst, med heligt allvar och heligt ändamål i hvarje enskildhet. Vårt "Helig, Helig, Helig;" är det samma som serafernas i himmelen; vår syndabekännelse motsvarar offret i gamla förbundet och den af apostlarne och de första kristna begagnade formen att vid hvarje sammankomst bedja sin syndabekännelse; apostlarne och presterna meddelade då aflösning, och efter undfäendet deraf uppstämde allt folket: "Herre, förbarma dig öfver oss," etc. Då ljuder från altaret änglarnes sång: "Ära vare Gud i höjden," etc., som får till eko från församlingen sången: "Allena Gud i himmelrik, må lof och pris

tillhöra," etc. Vexelsångerna, såsom "Herren vare med eder" och dylika äro alla tagna från Bibeln såsom de beagnades i Gamla Testamentet och i den apostoliska kyrkan (Ps. Ruth. 2; ps. 1: 9; ps. 85: 7; ps. 119; ps. 132: 9; ps. 28: 9; ps. 51: 10, 11). Våra collekter härstamma i skrift från 400-talet och hade troligen bedits af martyrer-na. Våra kyrkoböner äro många så gamla som kyrkan sjelf. Delar af litanian finnas upptecknade, som lästs till och med af apostlarne; nattvardsceremonierna äro hufvudsakligen de samma som på apostlarnes tid, och vår högstämda, sköna gudstjenst är icke ett blott människoverk utan afbildan af den himmelska, med motiver från Bibeln, apostlarne och martyrerna.

Från de frikyrkliga lägren hafva ofta höjts den klagan att alla våra böner äro formulerade och blifva derför ofta torra, samt att lekmännen ej få deltaga i den allmänna bönen. På detta svara vi, att det är just i kyrkan lekmännen, hvarenda en, få deltaga i bönerna, ty så är det, att icke blott presten, utan hela församlingen skulle taga del i de samma; dessa böners innehåll möter hjertats många behof, och betänk då, hvilken kraft i dessa böner, då icke blott vi i en kyrka, utan alla medlemmar, som tillhöra den apostoliska kyrkan, i alla land instämma från jordens alla hörn, der denna kyrka blifvit planterad, i samma bön. In för Herren, som allt ser och hör, måste den bönen te sig som ett "dån af många vatten, och röster af starka åskor." Huru olika detta är mot de frireligiösas böner, som, huru starka och brinnande de än må vara, blott höjas från några få. Föröfrigt borde dessa betänka, att deras sånger ej äro annat än rimmade böner, som ej kunna ändras, men som blifva skönare, ju flera instämma uti dem.

Det ofvan sagda är afsedt att vara en påminnelse till vår svenska kyrkas folk i detta land. De behandlade ämnena äro få, och behandlingen har ej varit så fullständig som önskligt varit: men dels har utrymmet varit så litet, dels torde det sagda vara nog för att väcka hvarje ärlig kristen till besinning och eftertanke. Vår frälsare bad att hans kyrka skulle blifva ett! Du, som ser huru hop efter hop söndrats bort från den af apostlarne stiftade kyrkan och funnit att huru välmående och uppriktiga sekterna än äro, de ej kunna gifva den andliga tillfredsställelse, vi funno i den gamla sockenkyrkan, vi vädja till dig med en fråga, hvad du vill göra för att efterkomma Jesu bön. Tiden är kort och kyrkan närmar sig sin fulländning; nätte vi befinnas vakande och trogne i Vår Herres verk.